

**Pripomienky k Hodnotiacej správe
o podpore kultúry národnostných menšín za rok 2013
Ministerstvo kultúry SR**

Ministerstvo kultúry SR uvádza k predmetnému materiálu nasledujúce pripomienky:

Pripomienka č. 1

str. 24 – časť 1. 1. – Hodnotiaca správa uvádza, že na stránke Ministerstva kultúry SR „...však za rok 2012 nie sú uvedené žiadne štatistiky ohľadne kultúry národnostných menšín.“

Zdôvodnenie Ministerstva kultúry SR: Podľa zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov oblasť podpory kultúry národnostných menšín patrí do kompetencie Úradu vlády Slovenskej republiky – Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Personálne a finančné kapacity súvisiace s výkonom tejto kompetencie (vrátane dotačného programu) boli z Ministerstva kultúry SR delimitované na Úrad vlády SR k 1. novembru 2010 podľa § 40 predmetného zákona. Štatistika v oblasti kultúry národnostných menšín nie je aktuálne v kompetencii MK SR. V roku 2011 sa na stránke MK SR ešte uvádzajú štatistické údaje o kultúre národnostných menšín, ktoré ale súvisia s uzavretím ďalšej periódy štatistického zisťovania do roku 2011 (ročný výkaz o kultúre národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva za rok 2011 – Štatistika kultúry - KULT).

Pripomienka č. 2

Str. 25, k časti 4.1 - Hodnotiaca správa uvádza, že Ministerstvo kultúry SR za rok 2013 neuvádza štatistiky o finančných prostriedkoch, ktoré boli pridelené štátnym inštitúciám zo štátneho rozpočtu: „... Ministerstvo kultúry za rok 2013 však oproti predchádzajúcim obdobiam neuvádza na svojom webovom sídle.“

Zdôvodnenie Ministerstva kultúry SR: MK SR napĺňa svoje kompetencie v zmysle zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Štatistické zisťovania v oblasti kultúry za rok 2013 sa aktuálne realizujú a spracúvajú v zmysle platných predpisov.

Doplňujúce informácie:

V zmysle zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov sa starostlivosť o kultúry národnostných menšín v rámci MK SR dotýka v nasledujúcich oblastiach:

V rámci Slovenského národného múzea, ktoré je organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR, existujú **špecializované dokumentačné pracoviská** zamerané na históriu a kultúru národnostných menšín žijúcich na Slovensku (zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) - Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku

v Bratislave, Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine, Múzeum rusínskej kultúry v Prešove, Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku, Múzeum židovskej kultúry v Bratislave.

Múzeá sú špecializované dokumentačné, vedecko-výskumné a metodické pracoviská, ktoré systematicky vyhľadávajú, získavajú, uchovávajú a odborne spracúvajú hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre, tradíciách príslušných etník na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentujú verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktorých cieľom je predstaviť verejnosti bohaté kultúrne dedičstvo. Na činnosť týchto múzeí sú každoročne vyčleňované finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu v rámci SNM. V roku 2013 išlo o sumu 1 437 148 €.

Problematiky rozvoja kultúry národnostných menšín sa dotýka tzv. **knižničný zákon** (zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov, najmä § 14 ods. 3). Knižnica je pri budovaní knižničného fondu povinná prihliadať na uspokojovanie potrieb občanov patriacich k národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Utváranie knižničného fondu podľa § 14 ods. 2 uvedeného zákona nesmie podliehať nijakej forme ideologickej, politickej, náboženskej cenzúry, ani komerčnému vplyvu. Na podporu nákupu knižničného fondu (bez ohľadu na jazyk vydania) má Ministerstvo kultúry SR vytvorený dotačný podprogram 2.5 Akvizícia knižníc.

Problematiky rozvoja kultúry národnostných menšín sa tiež dotýka tzv. **divadelný zákon** (zákon č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Oproti doteraz platnej právnej úprave sa znižuje hranica odpracovaných rokov pre speváka alebo hráča na dychový nástroj z doterajších 30 rokov na najmenej 25 rokov. Dôvodom sú aktuálne poznatky z praxe o dotknutých skupinách umelcov. Nová právna úprava umožňuje uchádzať sa o osobitný príspevok aj vybraným okruhom zamestnancov umeleckých inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti orgánov územnej samosprávy, napríklad: Divadlo Romathan v Košiciach, či Poddukelský umelecký ľudový súbor v Prešove, divadlo Thália, Jókaiho divadlo alebo Divadlo Alexandra Duchnoviča.

Zákon ustanovuje, že zriaďovateľom štátneho profesionálneho divadla a štátnej profesionálnej hudobnej inštitúcie môže byť ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, ktoré ich môžu zriadiť ako príspevkové organizácie. Štátnym profesionálnym divadlám a štátnym hudobným inštitúciám sa ukladá povinnosť poskytovať ministerstvu kultúry alebo ním poverenej právnickej osobe informácie o svojej činnosti. Na tento účel sú už dlhodobo zriadené dve odborné organizácie – Divadelný ústav, monitorujúci aj aktuálne dianie v oblasti divadelnej kultúry na Slovensku, ktorej prirodzenou a historicky integrálnou súčasťou sú národnostné divadlá, a Hudobné centrum, koncepčné, analytické, dokumentačné, propagačné, edičné aj servisné pracovisko. Vybrané informácie sa budú získavať za účelom vytvárania evidencie, dokumentácie a zberu údajov pre štatistické zisťovanie

V rámci operačného programu Informatizácia spoločnosti bol schválený národný projekt s cieľom vybudovať **Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry** ako odborné pracovisko a organizačnú zložku Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (začal vo februári 2012, pokračuje aj v roku 2014). Celkový rozpočet projektu je 1 913 406, 46 €.

Výstupmi projektu budú konkrétne prezentovateľné formáty vytvoreného digitálneho obsahu, ktoré budú dostupné pomocou on-line služby zavedenej pre širokú užívateľskú verejnosť. Úlohou Dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry je sústrediť komplexné

informácie o rómskej kultúre, histórii, jazyku, tradíciách a iných oblastiach života rómskej komunity na jednom mieste. Vytvorí sa tým jeden prístup k potrebným a požadovaným informáciám o všetkom, čo súvisí s rómskou problematikou a zároveň sa predstaví nový pohľad na kultúru Rómov ako súčasť európskeho kultúrneho dedičstva.

Ďalší projekt sa v realizuje v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach od roku 1994 ako prvá a jedinečná špecializovaná databáza na Slovensku s názvom **ROMANO** prístupná on-line na webovom sídle knižnice. V súčasnosti obsahuje databáza vyše 5 000 záznamov, ročný prírastok predstavuje okolo 500 nových záznamov. Databázu ROMANO využívajú rôzne inštitúcie i jednotlivci.

V gescii Ministerstva kultúry SR je **dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** zameraný na podporu dostupnosti kultúry osôb so zdravotným postihnutím - ľudí s telesným, mentálnym, zrakovým, sluchovým postihnutím, vrátane ochrany duševného zdravia (v zmysle implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím) a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva napr. detí a mládeže (deti z detských domovov, **deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách**, deti utečencov, týrané deti a pod.), starších ľudí napr. rómskych seniorov (ale aj na podporu projektov v oblasti kultúry prispievajúcich k implementácii rodovej rovnosti (osamelé matky, týrané ženy, nediskriminácia žien po 45. roku života, ženy - migrantky, rómske ženy trpiace často viacnásobnou diskrimináciou a pod., ako aj projektov zameraných na kultúrnu integráciu migrantiek/migrantov a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (ľudia bez práce, ľudia bez domova a pod.). Program slúži tiež na podporu kultúrnych aktivít smerujúcich k eliminácii násilia páchaného na ženách, deťoch, starších ľuďoch, k prevencii v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom dotačného programu je naplniť kultúrne práva ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením a tiež podpora rovnakého zaobchádzania a rovnosti príležitostí v oblasti kultúry, ako aj podpora integrácie zraniteľných skupín do spoločnosti. V roku 2013 bolo z dotačného systému MK SR podporených 13 projektov vo výške 41 800 € zameraných na podporu sociálnej integrácie marginalizovaných rómskych komunit (niektoré kultúrne aktivity sa realizovali tiež v rámci dotačného programu Umenie a jedinečného dotačného programu Košice - Európske hlavné mesto kultúry 2013).

K zvyšovaniu dostupnosti kultúry pre všetky skupiny obyvateľstva prispievali aj nasledovné iniciatívy: napr. voľný vstup do kultúrnych objektov v správe rozpočtových a príspevkových organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR - Slovenská národná galéria, Slovenské národné múzeum, Múzeum Slovenského národného povstania a Slovenské technické múzeum - rozhoduje o nich minister kultúry tzv. príkazmi ministra (v roku 2013 išlo o príkaz ministra č. 2/2013 – ide o vstup, ktorý platí pre každú prvú nedeľu v mesiaci). Dlhodobou úspešnou podpornou aktivitou na zvyšovanie dostupnosti kultúry pre všetky skupiny je projekt Noc múzeí galérií, ktorý tiež otvára priestor pre dostupnosť kultúry pre zraniteľné skupiny. Významná je tiež iniciatíva v rámci dotačného systému MK SR – dotačný program Kultúrne poukazy, ktorý umožňuje navštíviť kultúrne inštitúcie deťom a mládeži zo všetkých regiónov Slovenska. V roku 2014 je zabezpečený pre všetky skupiny celoročný voľný vstup do Slovenskej národnej galérie.

Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“), ktorá je zriadená ako verejnoprávna, národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia podľa § 5 ods. 1 písm. g) zákona č. 532/2010 o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov zabezpečuje vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky (ďalej len

„SR“) v časovom rozsahu zodpovedajúcom národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľstva. Súčasne jedna z rozhlasových programových služieb verejnoprávneho vysielateľa musí byť určená na vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR. Rozhlasové vysielanie pre národnostné menšiny žijúce na území SR zabezpečuje Rádio Patria ako okruh Slovenského rozhlasu. Redakcia národnostno-etnického vysielania v Košiciach pripravuje vysielanie v rusínskom, ukrajinskom, rómskom, českom, poľskom a nemeckom jazyku. Celkový časový rozsah rozhlasového vysielania v jazykoch národnostných menšín za rok 2012 v rámci vysielania Slovenského rozhlasu predstavoval 5 213 hodín. Celkový časový rozsah televízneho vysielania v jazykoch národnostných menšín za rok 2012 v rámci vysielania Slovenskej televízie predstavoval 245 hodín (štatistiky za rok 2013 sa pripravujú).

Vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín alebo etnických skupín žijúcich na území SR nie je žiadnym spôsobom obmedzené. Z evidencie periodickej tlače, ktorú vedie Ministerstvo kultúry SR vyplýva, že zo všetkých jazykov národnostných menšín sa aktuálne najviac titulov vydáva v maďarskom jazyku (43 titulov), v nemeckom jazyku (6 titulov), v rusínskom jazyku (3 tituly), v ukrajinskom jazyku (2 tituly), v českom jazyku (4 tituly), v poľskom jazyku (3 tituly) a žiaden titul v rómskom jazyku. Okrem uvedeného počtu titulov vydávaných v jazykoch národnostných menšín sú v súčasnosti na Slovensku vydávané tituly v slovenskom jazyku v kombinácii s jazykom národnostnej menšiny. V slovenskom a rusínskom jazyku sú vydávané 3 tituly periodickej tlače a 3 tituly sú vydávané aj v kombinácii slovenského a rómskeho jazyka. Z hľadiska periodicity je denná periodická tlač vydávaná pre príslušníkov maďarskej národnosti, dvojtýždenník je vydávaný pre príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny, mesačník je vydávaný napr. pre príslušníkov nemeckej aj poľskej národnostnej menšiny.

Pripomienka k Správe
o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2013
Ministerstvo kultúry SR

Pripomienka č. 1

str. 13 – Prípád Tešedíkovo – Správa uvádza, že zamietnutie návrhu obce zo strany vlády Slovenskej republiky s uvedeným odôvodnením je diskriminujúce a nedemokratické, ktoré porušuje základné zásady právneho štátu.

Zdôvodnenie Ministerstva kultúry SR: Prípád týkajúci sa návrhu na zmenu názvu obce nijako nesúvisí s právami národnostnej menšiny, ktoré sú zakotvené v príslušných medzinárodných zmluvách. Právo národnostnej menšiny na zviditeľnenie **označenia** obce v jej jazyku je v Slovenskej republike naplnené prostredníctvom § 4 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, ktorý túto možnosť legislatívne zakotvuje a toto právo sa uplatňuje v súlade s medzinárodnoprávnymi záväzkami SR.

Zamietnutie návrhu na zmenu názvu obce bolo vykonané v súlade s právnym poriadkom SR, bolo plne demokratické a nikoho nediskriminovalo. Práve naopak, ak by vláda SR prijala súhlasné stanovisko, išlo by o porušenie základných zásad právneho štátu, pretože vláda SR je povinná rozhodovať v súlade s platnými právnymi predpismi. Kritizovať vládu SR za dodržanie právneho postupu a nepriamo ju nabádať na porušovanie zákonov je zo strany členov výboru za maďarskú národnostnú menšinu minimálne nemiestne.